

PASARÉTI PRÉDIKÁCIÓK
refpasaret.hu

Pasarét, 2023. november 23.
(csütörtök)

Szepesy László

15. HAMIS VAGY IGAZ ISTENTISZTELET?

Énekek: 138, 662

Alapige: Ámós 2,8

„Zálogos ruhákon nyújtózkodnak minden oltár mellett, és az elítéltek borát isszák az ő istenük házában.”

Imádkozzunk!

Köszönjük, Urunk, hogy a zsoltáros szavaival mi is dicsőíthettünk és magasztalhattunk Téged. Azért, aki vagy, fenségedért, szabadító kegyelmedért. Azért, amit énekeltünk, hogy bár fenn a magasságban, dicsőségben ülsz, mégis itt alant is vagy, keresve minden nyomorultat, bűnöst, azokat, akiket meg akarsz menteni. Köszönjük, ha mindezt nemcsak utána tudtuk mondani a zsoltárosnak, hanem ez személyes hitvallásunk is lehetett. Áldunk azért a kegyelemért, hogy ilyen dicsőségesnek jelentetted ki magadat, ilyennek ismerhettünk meg Téged, és ilyennek tapasztalhatunk a mindennapjaink során, és Szentlelked erre indít bennünket, hogy Téged őszinte szívvel és hittel dicsérjünk, dicsőítsünk, tiszteljünk a gyülekezet közösségében, de egyen-egyenként az életünkben is.

Bocsásd meg nekünk, Urunk, hogy azt a dicsőséget, amelyet Te megérmelnél, amely valóban személyedhez illik, azt nem adjuk meg Neked! Bocsásd meg, hogy nemcsak elfeledkezünk Rólad, hanem még a Tőled kapott ajándékokat is vagy természetesnek gondoljuk, és nem Neked tulajdonítjuk, vagy egyszerűen csak a véletlennek, vagy még esetleg saját magunknak! Kérünk, hogy Krisztusért bocsásd ezt meg nekünk! Dicsőítünk, mert azért küldted el szent Fiadat, hogy ebben is változtass, megújíts bennünket, hogy ne kényszerűségből, ne azért, mert parancsok mondják, hanem a Szentlélektől vezettetve, őszinte szívből, Tőle tanítatva tudjunk imádni Téged, meglátni olyannak, akiért érde-

HAMIS VAGY IGAZ ISTENTISZTELET?

mes mindent kárna ítélni és veszni hagyni, és érdemes lemondani önmagunkról azért, hogy Téged követve élhessünk és Téged dicsőíthessünk. Szeretnénk, hogy ha ebben adnál nekünk növekedést, előbbre jutást.

Kérjük, hogy használd fel a ma esti alkalmat is formáltatásunkhoz! Mutasd meg nekünk, hogy mi a Te akaratod ezen a téren, és mik azok a kísértések, amelyek minket törbe szoktak csalni. Könyörgünk, mutasd fel Krisztus szabadítását is, azt a kegyelmet, hogy élhetünk úgy, mint gyermekeid! Így munkálkodj Szentlelked által bennünk, legyen ez a ma este is áldássá számunkra, neved számára dicsőséggé!

Szent Fiadért, Krisztusért!

Ámen.

Igehirdetés

Mind a Szentírásban, mind a történelmet ismerve megfigyelhető az a folyamat, hogy ha egy nép, egy társadalom hanyatlani kezd, és egyre lejjebb és lejjebb jut a bűn mocsarába, akkor egyrészt ezt fokozatosan teszi, másrészt pedig összefüggésben áll az Istenbe vetett hitével vagy éppen hitetlenségével. Egyik bűnből, hazugságból a másikba lép, és egyre mélyebbre és mélyebbre süllyed. Izráel népe, amikor elszakadt Júdától Salamon halála után, először felhagyott az igaz istentisztelettel, hátat fordított a jeruzsálemi templomnak, papoknak, a megígért messiási uralkodócsaládnak, a dávidi dinasztiának, és mindannak, ami Jeruzsálemben Isten parancsai szerint zajlott, majd önmaguknak kijelöltek egy helyet, ahol a saját maguk által kreált és kitalált istentiszteletet tudják folytatni Bétel és Dán városában, hogy ott olyan módon imádják az Urat, ahogy az nekik tetszik. Nem mondtak le a vallásról. Ez egy érdekes dolog. Az ókori ember sose kereste az istennélküliséget. Nem mondtak le a vallásról, de úgy fogalmaznék, hogy lemondtak az élő Istenről. Mert Izráel népe és vezetői nem akartak vallás nélküliek lenni, ezért kitalálták, pogány népektől átvett módon is lehet imádni az Urat, és sajnos ezt követték. Tehát az ókori embernek ez még a természetéhez tartozott, hogy mindenképpen el akarta ismerni, hogy van nála nagyobb hatalom, van, amit nem tud befolyásolni (vagy legalábbis csak áldozatokkal), van, ami nem áll az ő hatalmában, van, ami meghaladja a képességeit. Olyan vallást akartak, amelyben nem Isten mondja meg, hogy hogyan éljenek, ne Ő mondja meg, hogy hogyan imádhassák Őt az istentiszteleteken. Ebből az istentelenségből aztán az idő előrehaladtával egyre nagyobb erkölcstelenség is lett. Ahogy az istenfélelem csökken az ember szívében, a bűn ereje és hatalma annál jobban nő és kiteljesedik. Mert egy nemzet erkölcsi hanyatlása mindig az istentelenségében gyökerezik, ez egy történelmi tény, és számtalan alkalommal megismétlődött már az emberiség élete során.

Az elmúlt évszázadokban is megfigyelhető ez a folyamat, ami Izráel életében összesen kétszáz évig tartott. Nagyjából kétszáz év telt el az ország kettészakadása és az északi királyság, Izráel megszűnése között, amikor az Asszír Birodalom jött, és eltörölte a föld színéről az országot Isten büntetéseként, amiről Ámós próféta is jövendölt. Kétszáz év történelmi léptékben nem hosszú

idő. Egy embernek természetesen igen, de mégis egy nép életében nagyon rövid. Nagyon rövid idő alatt eljuthat egy nép az istentelenségből, Isten megtagadásából oda, hogy teljesen elpusztuljon. A XVIII. századi modern ember kimondta, hogy nekünk nem kell Isten, az emberi ész, kreativitás megold minden problémát az életben. Új bálvány született: a tudomány és a mindent megmagyarázó, minden titkot leleplező ember. Az ember önmagát kezdte isteníteni. Ezen új bálványok égisze alatt megszülettek azok az embert imádó ideológiák, amelyek többek közt azt a célt tűzték ki, hogy felszámoljanak minden vallást, babonaságot, amely ellent mer mondani az emberi rációnak. Ismerjük mi is, mert népünk is szenvedett a kommunista ideológiától. A fasiszta ideológia sem volt más, és még sok más egyéb a korábbi évszázadok során. A XX. század első fele azonban nagy törést hozott ebben az önistenítésben. A világháborúk nemcsak azt mutatták meg, hogy az ember képes a tudományos fejlődés közepette is a gonoszságra, hanem azt is, hogy pont az észszerűség nevében tudja elkövetni a legnagyobb gonoszságot, mert az logikus. Az ideológiák sokak számára logikusak voltak. Ezért a nagy háborúk után, mikor a háborúk megmutatták ezeknek a bálványoknak hamis voltát, az emberiség azon része, amely nem diktatúrában élt, a vasfüggönytől nyugatra, elfordult ettől a nagy bálványtól, az észszerűségtől és a rációtól, és elkezdtek isteníteni a természetet, az emberi szeretetet, a szabad szerelmet, elkezdtek összemosni a vallásokat, megszületett a new age mozgalom, annak vallási megfelelője, a vallások közötti ökumenizmus, amelynek jelszavai a tolerancia és a szeressünk mindenkit lettek. Ennek a folyamatnak a radikalizálódásának lehetünk napjainkban szemtanúi. Az ember keresi a vallását, amelyet kézben tarthat, amelyet irányíthat, és közben nem veszi észre, hogy ezzel hátat fordít és lemond az egyetlen élő Istenről, a keresztyének Istenéről.

Izráelben ugyanezek a folyamatok zajlottak le. Ugyanez vezetett oda, hogy Ámós korára – a korábbi versekben néztük – összeomlott az igazságszolgáltatási rendszer, a bírók korruptak lettek, úgy hozták az ítéleteket, ahogy éppen fizettek nekik; a gazdagok kedvük szerint bánthatták a szegényeket, senki nem gátolta meg őket; általános lett az erkölcstelenség a nép körében, ahogy az előző versben olvashatjuk: apa és fia egy nőhöz jártak be. Mindezek ellenére, ilyen erkölcsök mellett a vallásosság mégis virágzott. Korruptság, züllöttség, hatalommal való visszaélés, és mégis virágzik a vallásosság (erről olvasunk a 8. versben), mert a vallásosságnak tökéletesen megfelel az, ha az emberek részt vesznek különféle rituálékon, istentiszteleteken, bemutatják áldozataikat, teljesítik vallási kötelességeiket, különféle rítusokat, amiket elvárnak tőlük. Cserébe ők nem vitatták az emberek erkölcsi értékrendjét, nem érdekelte őket, hogy az istentiszteleten résztvevők a magánéletben mit tesznek, vagy hogy a bálványistent mennyire becsülik le azzal, ahogyan viselkednek. A vallások tökéletesen megférnek a különféle bűnök mellett, hiszen elég számukra, ha a külsőségeknek eleget tesznek az emberek.

Egy ilyen romlott vallásról, bálvány istentiszteletekről beszél Ámós a felolvasott igeversben, amelyek – szabad így fogalmazni – még paródiái se lehetnek

az igazi istentiszteletnek. Ezt mondta a próféta: *„Zálogos ruhákon nyújtózkodnak minden oltár mellett, és az elítéltek borát isszák az ő Istenük házában.”* Nézzük meg, hogy mit is jelentenek ezek, hogy jobban értsük.

Először is azt rója fel Izráel népének a próféta, hogy *„zálogos ruhákon nyújtózkodnak minden oltár mellett”*. A bibliai időkben – tudjuk jól – a zálogba vétel bevett üzleti gyakorlat volt (ma is vannak zálogházak, de ma már nem annyira divatosak). Valaki biztosítékként felajánlotta valamelyik ruhadarabját vagy vagyonának egy részét, egy vagyontárgyát, hogy kölcsönt kapjon, amelyet aztán idővel visszafizet. Amikor ez megtörténik, visszakapja a zálogba adott tárgyat. Aki csak egy ruhát tudott felajánlani biztosítékként, az valószínűleg nagyon szegény ember volt, hiszen csak a ruháját tudta felkínálni. Különösen is, ha ez a ruha az a köntösszerű ruha volt, amivel a hideg éjszakák során a zsidók takarózni szoktak. Több réteg ruhát viseltek a meleg éghajlat ellenére, és a felső, köntösszerű ruha egyben takaróul is szolgált nekik éjszaka. Ha valaki ezt ajánlotta fel zálognak, az a lehető legszegényebb ember volt, mert nem tudott mást adni. A mózesi törvényekben Isten megengedte, hogy ezt a ruhadarabot is elzálogosítsák, de határozottan elítélte az ezzel való visszaélést. Isten célja az volt a törvénnyel, hogy a szegényekről gondoskodjon, ellátásukat, megsegítésüket lehetővé tegye – ha nincs más, akkor még ezt a ruháját is biztosítékként odaadhassa, így akart gondoskodni a kölcsönről –, de azt el akarta kerülni, hogy az így kiszolgáltatott emberek teljesen függők legyenek azoktól, akik kölcsönt adnak nekik. A törvény célja az volt, hogy a szerencsétlenül jártaknak eszközt nyújthassanak a talpra álláshoz, azaz amíg munkát találnak, és maguknak gyűjtögetnek, addig is legyen miből élniük, tehát a ruhájukat is odaadhatták, hogy legyen ennivalójuk. De ezt a ruhát vissza kellett volna adni. Figyeljünk pontosan a törvényre, ezt mondja az Úr: *„Ha zálogba veszed a te felebarátod felső ruháját: naplemente előtt visszaadd azt néki: Mert egyetlen takarója, testének ruhája az: miben háljon? bizony, ha énhozzám kiált, meghallgatom; mert én irgalmas vagyok”* (2Móz 22,26-27). Ez a gyakorlat tehát: az Úr megengedi a ruha elzálogosítását, de a törvény szerint naplemente előtt vissza kellett volna adni – ha fizetett érte, ha nem –, hogy legyen mibe takaróznia. Ebben pedig az irgalmat kellett volna gyakorolni. Az irgalmat gyakorolhatták volna a gazdagabb, akik kölcsönadtak a szegényeknek.

Ha anyagiasan gondolkodnánk – márpedig sokan teszik ezt, sajnos –, mondhatnánk azt, hogy a pénzért cserébe miért ne tarthatná meg a kölcsönadó a ruhát addig, amíg annak árát vissza nem kapja. Ha csak a rideg számokban és pénzben gondolkozunk, akkor ez jogosnak tűnik, nem? Pénzt adtam, akkor adom vissza, ha látom a pénzemet. Ez azonban rideg és haszonleső anyagias nézőpont, hiszen itt egy olyan ruhadarabról van szó, amelyből egy volt, és a mindennapi élethez hozzátartozott, ahhoz az alapvető igényünkhöz, hogy éjszaka legyen mivel betakarózni, különösen az izráeli hideg éjszakákban. Ha valaki ettől fosztja meg embertársát, lehet, hogy a kereskedelmi törvények szerint igaza van, de az is biztos, hogy nem sok emberség vagy felebaráti szeretet van a szívében. Az irgalmasságot nem ismeri, hiszen annak egyik fontos moz-

zanata az, hogy a másik nehéz helyzetét, nyomorúságát, rászorultságát látva arra szánja el magát, hogy segít neki, megszánja őt, mint embert. Ha ezt az érzést, ezt az irgalmat elnyomjuk magunkban, akkor keményszívűek vagyunk. Izráel népe körében pedig sajnos elterjedt ez a gyakorlat. Ámós próféta idejében a zálogul vett ruhákat a gazdagok megtartották maguknak, nem adták vissza naplemente előtt, és különféle dolgokra használták őket. Nem törődtek vele, hogy mindeközben mások éjszakánként fáznak, mivel szó szerint nem volt ruhájuk, takarójuk, hanem közömbösen, önzően igazolták gonoszságukat azaz, hogy ők fizettek ezért a ruháért, ez jogosan megilleti őket. A jogosság és irgalmasság kérdése ez, amikor az ember tudna jót tenni mással, de nem teszi, ezért bűne neki (ahogy az Újszövetség mondja).

Miért olyan súlyos bűn ez, hogy Isten Izráel szemére hányja? Mert Ámós próféta itt az ítéletet indokló bűnöket sorolja fel. *„Három bűne ..., sőt négy miatt nem fordítom el ítéletemet”* – mondja az Úr. Ez a bűn is köztük szerepel. Miért olyan súlyos bűn ez, hogy Isten megbüntesse ezért Izráel népét? Nagyon egyszerűen azért, mert ez a bűn Isten nevét szennyezi be. Mire gondolk? Gondoljuk végig, hogy kicsoda Isten, kinek jelentette ki magát nekünk az Igében. Amikor Mózes megkérte az Urat, hogy láthassa Őt, az Úr azt mondta, hogy szemtől szemben nem láthatsz, de kijelentem az én nevemet neked. *„És az Úr elvonult őelőtte és kiáltott: Az Úr, az Úr irgalmas és kegyelmes Isten, késedelmes a haragra, nagy irgalmasságú és igazságú. Aki irgalmas marad ezerízíglén; megbocsát hamisságot, vétket és bűnt: de nem hagyja a bűnöst büntetlenül, megbünteti az atyák álnokságát a fiakban és a fiak fiaiban harmad- és negyedízíglén”* (2Móz 34,6-7). Isten önmagáról beszél, kicsoda Ő. Ebben az igében többször hangsúlyozza, hogy Ő irgalmas Úr. Azaz: az ember nyomorúságát látva könyörületre indul, és segít neki. Testvérek, ez a mi megváltásunk alapja: Isten irgalma. Választott népének, Izráelnek adott parancsaiban és törvényeiben ugyanezt az irgalmat akarta megmutatni, mint az előbb említett törvényben. Vedd zálogba a ruhát, de add vissza még naplemente előtt. Isten irgalmát mutatta ez meg. Amikor saját népének tagjai még a mindennapi élethez szükséges ruhától is megfosztják egymást, akkor pont, hogy nem az Úr irgalmasságát, hanem saját kegyetlenségüket hirdetik. Bárki idegen, aki közjünk ment volna, ezt látva, hogy a gazdagok mit művelnek a szegényekkel, hogy vannak emberek, akik éjszakánként fáznak és dideregnek, mert nincs mivel takarózniuk, akkor az az idegen mit gondol? Milyen istenük van ezeknek, akik még a legalapvetőbb emberséget sem gyakorolják egymás felé? Pont ezért Izráelnek ez az irgalmatlansága, a zálogba vett ruhák megtartása Isten személyére és nevére hozott gyalázatot.

Ennek a bűnnek azonban volt egy mélyebb, lelki oldal is. Ez pedig nem más, mint a szívük istentelensége, az Úrral való kapcsolatukban mutatott gőg, lázadás és gonoszság. A napokban olvastuk a Prédikátor könyvét, amelyben Salamon így összegzi az Úrral való kapcsolatunk lényegét: *„A dolognak sumája, mindezeket hallván, ez: az Istent féljed, és az Ő parancsolatit megtartsad; mert ez az embernek földolga!”* (Préd 12,15) Isten népének földolga külö-

nösen is! Féljed az Istent, és az Ő parancsolatait megtartsd! Izráel népének így kellett volna az Úrral együtt élnie: hatalmát elismerve és tisztelve félnie Őt, parancsait, törvényeit saját elképzeléseik fölé helyezni, életüket azok szerint igyekezni élni, és azt tartani fő dolguknak, hogy mindezekre törekedjenek, különösen is az istentiszteletükben. Nem ez egy hívő ember dolga, Testvérek, hogy Istent dicsőítse akár a vasárnapi istentiszteleten, akár az életében? Ehhez képest mit látott Ámós próféta Izráelben? Isten hatalmát semmibe veszik, sőt, egyenesen gúnyolják. Abban mutatták ezt meg, hogy törvényeit, parancsait nemcsak nem tartják be, hanem két lábbal tiporják, még a legalapvetőbb irgalmasságra sem képesek. Szívükben nyoma sem volt az Isten hatalma iránti félelemnek, tiszteletnek – ami visszatartotta volna őket az ilyen embertelenségtől –, e helyett úgy gondolkodtak, hogy büntetlenül bármit megtehetnek egymással, az Úr úgyse látja, vagy ha tud is róla, nem fogja megbüntetni őket. Az istentiszteletet pedig a saját elképzelésük szerint alakították, a mózesi törvényekben leírt áldozatok, parancsok egyáltalán nem befolyásolták őket abban, hogy hogyan közeledjenek az Úrhoz. Mi volt inkább rájuk hatással? Isten ígéje helyett a világi babonások, a szomszédos népek vallásai határozták meg, hogyan imádják az Urat. Miből tudjuk ezeket? Az Ámós által említett példákból.

Például abból, hogy a próféta azt mondja, hogy minden oltár mellett olyan ruhákon nyújtózkodtak, amelyeket zálogba vettek, és nem adták vissza Isten parancsa szerint a szegényeknek. Ezzel nemcsak az ember, hanem elsősorban Isten ellen vétkeztek. Mert gondoljuk végig az egész helyzetet: itt van ez az irgalmatlan nép, és mit csinál? Elveszi a szegénytől a ruhát, nem adja vissza, minden lelkiismeretfurdalás nélkül elnézi, hogy a másik fagyoskodik, és aztán elmegy istentiszteletre. Az elvett ruhát viszi magával, semmi szégyen nincs benne, nem is emlékezteti arra, amit tett, mert ő nem tett rosszat, tudja igazolni, ő fizetett ezért, és aztán ott leteríti az oltár mellett, és azon fekszik. Olyan ruhákon, amelyeket egyértelműen a szegényektől vettek el az Úr tiltása ellenére. Milyen istentisztelet ez? Megyek, úgy teszek, hogy félem az Urat, és közben a legalapvetőbb emberséget parancsoló törvényeit sem tartom be? Ez a vallásos képmutatás igazi lényege. Vallásosnak akarok látszani, de közben egyáltalán nem törődöm vele, hogy az vagyok-e. Amikor az ember úgy csapja be magát, hogy miközben azt hiszi, hogy ő istenfélő, mert eljár templomba, imádkozik, még lehet, hogy pénzt is ad másoknak, ezzel magát felmagasztalja, hogy ezért vagyok jó, mert ezt teszem, de a való életben mindent úgy tesz, mintha Isten nem is létezne, és Neki nem lenne akarata, parancsa ránk vonatkozólag. A látszatra törekszik, azt fenn akarja tartani, de a lehető legkisebb erőfeszítéssel, pont a lényegét, az engedelmességet akarja elhagyni. Isten iránti szeretetnek nyoma sincs az életében.

És miért feküdtek az oltár mellé? Feltűnő, hogy a jeruzsálemi templomban ez nem volt szokás. Több elképzelés és válasz is létezik. Az egyik az, hogy a pogányok szokása szerint bálványistenük templomában töltötték az éjszakát, hogy álmodni lássanak, hogy a bálványuk így vezesse őket (ez bevett szokás volt a görögöknél, perzsáknál, sok más pogány népeknél, de Izráel néhány szom-

szédjánál is). A másik lehetőség az, hogy erkölcstelen szexuális együttlétekkel áldoztak a termékenység, a gyönyör vagy más istennek/istennőnek, és ez is sajnos bevett pogány szokás volt, hogy a templomok lényegében véve bordélyházak voltak. Akármilyen is készítette Izráel népét arra, hogy ott az oltár mellett elnyúljon ezeken a ruhadarabokon, bűnös szerzeményükön elterülve akarták istenüket imádni, tőle áldást kapni, és közben meg voltak győződve, hogy mi vagyunk Isten népe.

A másodikként említett példa ugyanezt hangsúlyozza. Ámós próféta ezt mondta: „*az elítéltek borát isszák az ő istenük házában*”. Mit jelent ez? A mindennapokra nézve azt, hogy a gazdagok minden ok és alap nélkül bepereltek embereket azért, hogy kifosszák őket. Ebben korábbi királyuk, Akháb jó példát mutatott, amikor Nábót szőlőjét elvette; Jézabel egy koncepció per során végeztette ki csak azért, hogy a szőlő az övék legyen. A példakép az megvolt, és sajnos termékeny talajra hullott, a gazdagok éltek ezzel a „jogi” lehetőséggel, ha megtetszett nekik valami birtok vagy állat vagy termés, akkor pereltek, a bírónak fizettek, kész volt az ítélet. Van ilyen rendszer manapság is, nem csak az ókorból ismerjük ezt. Így tettek szert nagy vagyonra. Természetesen, akik elvesztették a pert, azoknak fizetniük kellett, és ha nem volt pénzüik, akkor mással: borral, búzával, vagy éppen amijük volt. És az így szerzett borról beszél itt Ámós, amikor azt mondja, hogy az elítéltek borát isszátok. Mindez az aljasság azonban nem volt elég a gazdagok számára, hanem bűnüket azzal tetézték, hogy ezt a bort elvitték a templomukba, és ezt áldozták fel istenüknek, az ilyen bírósági tárgyaláson szerzett bort. Jó lesz ez az Úrnak áldozatul, örüljön, hogy viszek valamit. Az Úr itt hangsúlyozza: „*az ő istenük házában*” tették ezt, tehát nem az élő Istenében, ami akkoriban Jeruzsálemben volt, hanem Izráel népe bálványainak házában. Tudjuk, hogy ez Bételt és Dánt jelentette elsősorban, mint áldozati helyeket, ahol arany borjúk formájában imádták Izráel Istenét, de lehet, hogy más áldozati helyet is jelenthetett, mert sok helyen áldoztak Izráel fiai. A lényeg: nem elég, hogy ilyen istentelen módon éltek, kiraboltak másokat, korrumpálták a bírót, minden lelkiismeretfurdalás nélkül követtek el súlyos bűnöket, hanem még istenüket is bűnrészessé akarták tenni, amikor áldozatukba keverték a lopott bort. Isten is legyen részes ebben! Mintha Isten minderről ne tudna, hogy honnan származik az a bor, mintha Neki mindegy lenne, hogy milyen áldozatot mutatunk be Neki. (Jó Neki az az apró, ami megmarad.) Ez különösen is nagy istenkáromlásnak tekinthető, Testvérek, ha belegondolunk, hogy a mózesi törvények szerint az áldozatok milyen jelentősek: Krisztusra mutattak előre. Ha valaki az áldozatokat nem vette komolyan, és azokkal csinálta ezt, akkor Krisztus áldozatát gúnyolta ki, és azt vette semmibe.

Ne csodálkozzunk tehát, hogy Isten ítéletet hirdetett ezek a bűnök miatt, hiszen olyan volt ez, mintha Isten „házát” a rablók barlangjává tették volna, és azt hirdették istentiszteletükkel, mintha az Úrnak közössége lenne ezekkel a rablókkal. Tudjuk jól, hogy Krisztus mit tett a maga idejében: megtisztította az ilyenektől a templomot. Az Ámós által hirdetett ítélet hasonlót jelent.

Mit tanulhatunk ezekből a példákban azon kívül, hogy ezek miatt a bűnök miatt Isten haragja zúdul a népre? Azt, hogy pont az ellenkező módon tegyünk mindent, mint ahogy Izráel népe tette. Valaki egyszer mondta, hogy mindenki jó valamilyen példának, ha másnak nem, akkor elrettentő példának. Tanuljuk meg Izráel bűneiből, hogyan nem szabad élni, és ellenkező módon cselekedjünk. Például tanuljuk meg az Úrtól az irgalmasságot, amire ez a törvény egyébként tanítani is akar bennünket. Tanuljuk meg azt az irgalmasságot, amelyet azok felé gyakorolhatunk, akik rászorulnak, akik segítségünket kérik. Akik valóban talpra akarnak állni, de kell egy kis támogatás, kell egy kis testvéri mellékállás. Tanuljunk meg irgalmasnak lenni. Támogassuk őket a legszükségesebb dolgokban, nem a magunk, hanem az ő javukat nézve. Mert Isten a gazdagságot nem azért adta, hogy önző módon élvezzük azt, hanem felelősséggé, hogy a ránk bízott javakkal másokon segítsünk, és gondoskodjunk a tőlünk függő emberekről. A gazdagság nemcsak élvezetekre adatott, hanem felelősséggé, feladatként, hogy te azt úgy használd, hogy azzal Istent dicsőítsed. A pünkösdi utáni gyülekezet jeruzsálemi gazdagjai ezt megértették. Azt, hogy itt vannak a városban szegény emberek, akik a gyerekeiknek nem bírják ennivalót adni, vagy éppen már ruhájuk nincs, nekünk meg vidéki birtokaink, nyaralóink vannak, és akkor senki nem mondta nekik, a Szentlélek indította őket erre, hogy némelyek (nem mindenki) eladták a vagyonukat, és odaadták a szegényeknek. Mert így érezték, hogy az ő Istenük irgalmas Úr, és ezt nekik meg kell tenniük, nem nézhetik tétlenül testvérük nélkülözését. Erre is akar tanítani bennünket ez az igeszakasz, emlékeztetni a felelősségre és Isten irgalmasságára, hogy Ő *„gazdag lévén szegénnyé lett érettetek, hogy ti az Ő szegénysége által meggazdagodjatok”*. Bár azt a nagy gazdagságot mi nem tudjuk adni senkinek, amit Ő adott nekünk lelki módon, bár bizonyosságot tudunk az Úrról tenni, és Őhöz tudunk irányítani embereket, de ezt az irgalmat gyakorolhatjuk más formában.

Továbbá a mértékletességben és elégedettségben is meg akar minket erősíteni az Úr, különösen abban, hogy ne akarjuk törvénytelen módon gyarapítani vagyonunkat, javainkat, mint ahogyan Izráel népe tette ezekben az igazságtalan bírósági ügyekben. Ha gyarapodni is akarunk, azt becsületes úton, munkával tegyük, az igazságot, becsületességet pedig tiszteljük és értékeljük mások életében is, és akik erre törekszenek, azokat pedig támogassuk.

A legfontosabbnak azonban meg kell előznie mindezeket: ez pedig az istenfélelem, mert ebből a szakaszból ez hiányzik. Ebből az egyetlen igeversből ez süt ki: egész Izráelben nem volt semmi istenfélelem. Életünknek és istentiszteletünknek nem szabad szétválnia, nem lehet az, hogy én jövők imádni az Urat, és a gyülekezeten kívüli életemben pedig mindent az Úr parancsaival ellenkezően teszek. Összhangban kell lennie Isten dicsőítésének: az életünknek is ezt kell tükröznie és a gyülekezeti alkalmainknak is. Mert az igazi istentisztelet ez, amit Salamon is mond: *„az Istent féljed, és az Ő parancsolatit megtartsad”*, törekedj erre. Ezt Krisztus megerősíti az Újszövetségben, a János evangéliumában. Azzal imádjuk az Urat, ha parancsait magunkra nézve érvényesnek tartjuk, és igyekszünk azok szerint élni. Olyannyira, hogy Sámuel által azt mondja

az Úr: „*íme, jobb az engedelmesség a véres áldozatnál és a szófogadás a kósok kövérénél!*” (1Sám 15,22). Hitünk nem korlátozódhat néhány cselekedetre csupán, amit itt a gyülekezetben teszünk. Itt szolgáljuk egymást, ezen kívül pedig nem is tudják esetleg rólunk, hogy Isten gyermekei vagyunk? Nem válhat ketté az életünk! Mindenre ki kell hatnia annak, hogy Isten a mi Urunk, ha én félem Őt itt a gyülekezetben, akkor félem Őt a családi életemben, akkor félem Őt a munkámban, akkor félem Őt a szomszédaimmal, barátaimmal való kapcsolatomban is. Ez nem egy olyan dolog, amit gombnyomásra ki lehet kapcsolni: ha idejövök, bekapcsolom, ha innen eltávozom, kikapcsolom. Vagy az Úrei vagyunk, és törekszünk ezért az életben is Őt félni és imádni, vagy pedig kettős életet élünk kettős szívvel.

Végül pedig, de nem utoljára, ez az ige arra is emlékeztet minket, hogy istentiszteletünket nem változtathatjuk meg saját elképzeléseink szerint, ahogyan manapság sokan teszik, keresve a világ és a fiatalok tetszését, hanem az Úr parancsaihoz kell igazodnunk azzal kapcsolatosan is, hogy mi vasárnap mit csinálunk itt az istentisztelet részeivel kapcsolatosan is. Az Úr maga tudja, hogy mi kedves Számára, hogy mivel tiszteljük Őt. Ő a Szentírásban az Ő tiszteletének középpontjába saját magát és az Ő hirdetett igéjét tette, ezért az igehirdetést nem szoríthatja ki semmilyen zene, ami tetszik a fiataloknak, vagy nem igéjét magyarázó emberi okoskodások, vagy a közösséget előtérbe helyező szolgálatok. Mindegyik fontos része az istentiszteletnek, a zene is, a közösség is, az ige is, de az Úr a középpontba az ígét tette. Református templomainkban ezért van a legtöbb helyen a szószék a középpontban. Nemcsak az akusztika miatt, hanem ezt kifejezve, hogy az Úr áll itt a középpontban, az Ő igéje. Ezért van az úrasztalán a Szentírás, hogy aki bejön, lássa, hogy nekünk ez az első, az Úr maga. Az istentiszteletet nem lehet csak úgy változtatni, ahogy manapság nagyon sokan szeretnék azt „megreformálni”. Nem megreformálni szeretnék, hanem megváltoztatni, eltérni az Úr igéjétől. A kettő nem ugyanaz. Isten azért hozta létre az Ő népét, hogy az Ő dicsőségét magasztalja mind a gyülekezetben, mind az életben. Ezért folyamatosan könyörögnünk kell azért, hogy ne tévedjünk le erről az útról és az erre való törekvéstől. Krisztus azért váltott meg minket, hogy okos istentiszteletül odaszánjuk magunkat teljes valónkban: szívünket, teljes értelmünket, de testünket is az Ő szolgálatára és dicsőítésére. Segítsen minket Isten Szentlelke az erre való törekvésünkben, és adja, hogy az Ő nevére dicsőséget hozzunk, és ne úgy, mint Izráel népe, gyalázatot. Ő ebben akar megerősíteni, ebben akar vezetni mindannyiunkat.

Imádkozzunk!

Először is, Urunk, alázattal és bűnbánattal szeretnénk Eléd borulni, mert gyakran kísért bennünket az, hogy az életünk szétváljon a gyülekezeti szolgálatól, jelenlétünktől. Bocsásd meg, hogyha kettős szívűek vagyunk, ha otthonainkban, baráti körökben nem merünk gyermekeidként, Benned bízva Rólad bizonyosságot tenni, és ezáltal nevedet dicsőíteni és tisztelni! Még inkább bocsásd meg, amikor parancsolataidat vesszük semmibe, megszegjük azokat, és a saját

elképzeléseink szerint döntünk, mert ezzel nemcsak magunkat magasztaljuk fel, hanem Téged mondunk ki olyan Úrnak, aki nem vagy elég hatalmas, akit félünk és tisztelnünk kellene, olyan Istennek, aki nem elég bölcs, hogy tudja, hogy mit parancsoljon nekünk, és olyan Atyának, aki nem tudja, hogy milyen utakon vezesse gyermekeit. Kérünk, Urunk, hogy bár velünk született dolog ez a hiábavalóság és ez az istentelenség, óemberünk szívének központi gondolata, de Te Szabadító vagy, Te megújító vagy, új szívet adtál nekünk, kérünk, erősíts meg bennünket a belső ember szerint, hogy valóban törekedhessünk a békességre és szentségre, hogy ezáltal is Téged dicsőítsünk! Kérünk, hogy áldj meg bennünket egyen-egyenként családi életünkben, magánéletünkben, de itt a gyülekezeti közösségben is! Magasztalunk az alkalmakért, amikor valóban együtt, egy szívvel, egy szájjal dicsőíthetünk Téged. Bocsásd meg, amikor nem így van!

Magasztalunk azért, hogy Te ma is munkálkodsz. Nemcsak ítéletet hirdetsz, mint ahogy Ámós korában sem ezt tetted csak, hanem megtérésre hívsz, kegyelmet és irgalmadat mutatod és ragyogtatod fel. Kérünk, hadd bízzunk és reménykedjünk ebben szilárdan, annyira, hogy változzon az életünk!

Kérünk, hogy Te magad is munkálkodjál közöttünk! Imádkozunk magyar népünkért, add, hogy a sok babonáságból, vallásosságból Hozzád térhessen, az egyedül élő, igaz Istenhez! Adj ébredést! És könyörgünk egyházunkért, hogy szolgálatát betölthesse, az evangéliumot hirdethesse, Rád mutathasson nemcsak szóban, hanem engedelmesség által is! Kérünk, segíts, hogy ne csak szóval szeressük egymást, *„hanem cselekedettel és valósággal”!*

Könyörgünk népünk vezetőiért. Áldd meg őket ezekben a nehéz időkben, döntéseikben, elhatározásaikban való állhatatosságukban, ragaszkodásban! De kérünk a szomszédos népekért is, kérjük, hogy az evangéliumot ott is hirdesd, és állítsd meg kultúránkat a lejtőn, amelyen elindult! Adj, Urunk, Hozzád térést! Imádkozunk békességért. Ez a háború is csak tünete annak, hogy hátat fordítunk Neked. Kérünk, Te adj a népek vezetőinek Lelked bölcsességét, hogy a békességet keressék!

És könyörgünk, hogy egyen-egyenként is az életünkben ezt a békességet hadd kapjuk meg Tőled, hadd élhessük meg a Benned való bizalomban!

Könyörgünk, hogy hadd várjunk Téged vissza, mert megígérted, hogy visszajössz, mint a világmindenség Ura és Királya, akkor ezt egyértelművé teszed már mindenki számára, hogy Te vagy az Úr! Kérünk, hogy minél többen hadd várjunk Téged vissza örömmel, és nem az ítélettől rettegve! Könyörülj, kérünk, rajtunk! És ha már megadtad nekünk ezt a reménységet, akkor segíts, hogy örömmel, szeretetből igyekeznünk a parancsolataid megtartásában! Hisz Te Szentlelked által tudsz minket formálni. Igéd által fel tudsz minket készíteni azokra a jó cselekedetekre, amelyekben vezetni akarsz minket. Segíts ezért folyamatosan Rád néznünk, Benned bízunk!

Kérünk, kegyelmet áraszd ki ránk napról napra, őrizz minket a hitben, az engedelmesség útján, Krisztust követve!

Ámen.

662 Mit használ keresztyénségem

✂ Weisse, Christian Felix (1726-1805)

♪ Bourgeois, Loys (±1510-1560)

✂ Kis János (1770-1826)

Mit hasz-nál ke-resz-tyén-sé-gem, Ha nem a sze-rint é-lek,

Ha nincs i-gaz ke-gyes-sé-gem, És vét-kez-ni nem fé-lek,

Ha az Úr-nak ös-vé-nyét Tud-ván, ron-tom tör-vé-nyét,

Azt, a - ki meg-halt é-ret-tem, Csak szám áld-ja, nem é-le-tem.

2. Mit használ nekem a jó hit,
Ha azt csak nyelvvel vallom,
De nem termem gyümölcsseit,
Inkább a bűnt javallom,
Ha rajtam erőt vesznek,
És rabszolgává tesznek
A megveszett indulatok,
Úgy, hogy velük nem bírhatok?

3. Segélj hát, Uram, éltetemet
Hogy tenéked szenteljem,
S minden cselekedetemet
Kedved szerint rendeljem!
Nyújts erőt és értelmet,
Minden lelki sérelmet
Hogy gondosan elkerüljek,
S végre mennyekben örüljek!